

Kompleksinė ekoschema

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

2021 07 08

Tikslas

Kiekvienas Lietuvos ūkis, dalyvaujantis ekoschemoje, turi įnešti **bent minimalų indėlį** įgyvendinant visus aplinkosauginius BŽŪP tikslus:

- Kovoti su klimato kaita;
- Apsaugoti aplinką (dirvožemį ir vandenį);
- Išsaugoti kraštovaizdžius ir biologinę įvairovę (saugomas rūšis ir buveines).

Šios ekoschemos rengimo tikslais išskirti 5 aplinkosaugos tikslai (toliau – BŽŪP AT):

klimatas, dirvožemis, vanduo, kraštovaizdis ir biologinė įvairovė.

Startinės sąlygos

"1 iš 4 eurų tiesioginėse išmokose bus skiriamas už gerus darbus gamtai,,

Kaip sudaryti sąlygas visiems ūkiams prisidėti prie gerų darbų ir pasiekti maksimalų rezultatą?

Tiesioginių išmokų biudžetas visam penkerių metų laikotarpiui (2023–2027 m.) – 3 mlrd. Eur.

Ekoschemoms skirta – 753 mln. Eur (min. 25 proc. visų TI), **kurie skirstomi dviems ekoschemoms:**

- Ekologiniams ūkiams – 327 mln. Eur (planuojamas paremti plotas – 0,3 mln. Ha);
- Kompleksinei ekoschemai – 426 mln. Eur (likę 2,6 mln. Ha).

Prognozuojant, kad į kompleksinę ekoschemą gali ateiti apie 50 proc. visų ūkių pagal plotą, t. y. 1,3 mln. ha:

426 mln. Eur/1,3 mln. ha=328 Eur/ha (penkeriems metams)

328 Eur/5 =**66 Eur/ha** (kasmėt)

Pasiūlymas: Kompleksinė ekoschema Nyderlandų pavyzdžiu.

Kompleksinė schema - pasirenkamos veiklos pagal ūkio specifiką

- Ūkininkas gali rinktis jo ūkiui tinkamiausias veiklas iš 12 veiklų sąrašo (**ne galutinis**):
 1. Kraštovaizdžio elementų priežiūra.
 2. Pievų ir šlapynių priežiūra ekstensyviai ganant gyvulius.
 3. Pievų ir šlapynių priežiūra šienaujant gamtai palankiu būdu.
 4. Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje.
 5. Papildomos vandens telkinių apsaugos juostos, apsėtos daugiametėmis žolėmis.
 6. Neariminė žemdirbystė/seklusis žemės dirbimas.
 7. Trumpaamžių medingųjų augalų juostos.
 8. Daugiamečių pupinių žolių mišiniai.
 9. Sėjomaina (aukštesnio standarto).
 10. Daugianarių pasėlių auginimas/įsėlis.
 11. Sertifikuotos sėklos naudojimas.
 12. Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu.

Įgyvendinimo principai (1)

- Visos minėtos veiklos prisideda prie vieno ar daugiau aplinkos komponentų – biojvairovės, kraštovaizdžio, klimato, vandens ir dirvožemio – išsaugojimo, t. y. visų BŽŪP AT;
- Indėlio į BŽŪP AT įvertinimui naudojama taškų sistema. Taškai reiškia aplinkosauginį efekto lygį.
- Norėdamas gauti išmoką ūkininkas turi surinkti **minimalų taškų skaičių** kiekvienam BŽŪP AT ir minimalų bendrą taškų skaičių visam ūkiui. Ne visi BŽŪP AT yra vienodai svarbūs;
- Pasiekus minimalų taškų skaičių, ūkiui mokama fiksuota išmoka **už visus ūkio hektarus**;
- Taškų sistema skatina siekti didesnio aplinkosauginio efekto: surinkus daugiau nei minimalus reikalaujamas taškų skaičius, skiriama didesnė išmoka. Taškų „laiptai“ – bronzas, sidabras arba auksas (**už visus ūkio ha**).

Igyvendinimo principai (2)

- Galimybė spręsti regionines aplinkos būklės problemas, prašant ūkių prisidėti aktyvesniais veiksmais prie vandenų ar kraštovaizdžio apsaugos veiklų, pvz.:
 - a) intensyviau taikyti vandens apsaugos priemonės rizikos vandens telkinių baseinuose arba
 - b) palaikyti/sukurti naujus kraštovaizdžio elementus nuskurdinto kraštovaizdžio arealuose;
- Veiklų pasirinkimui ir pajamų planavimui bus parengta nesudėtinga **skaičiuoklė**, kuri leis kiekvienam ūkiui įsivertinti, kokias veiklas jis norėtų/galėtų vykdyti, koks yra minėtų veiklų aplinkosauginis efektas (ir tai atspindintys taškai) ir kokias papildomas pajamas tai generuotų.

Privalumai

Ūkininkui:

- Platus remiamų veiklų sąrašas – **lankstumas** ūkininkui pasirinkti jo ūkiui tinkamiausias veiklas;
- Kiekvienam ūkininkui užtikrinama galimybė gauti **25 proc.** tiesioginių išmokų, nuo šiol mokamų tik per ekoschemas;
- Lengvai **prognozuojama** pajamų suma priklausomai nuo ūkio žemės ploto.

Valstybei:

- Teigiamas aplinkosauginis efektas – galimybė/būtinybė prisidėti prie visų BŽŪP AT;
- Nebelieka rizikos suplanuoti, bet nepanaudoti lėšų (ir jas prarasti).

Minimalūs indėliai į BŽŪP AT

- Mažiausias už kiekvieną ūkio ha surenkamas taškų skaičius yra 3, kuris yra atitinkamai išdalinamas pagal siekiamus tikslus;
- BŽŪP AT svartiniai faktoriai **RVT baseinuose** ir labiausiai nuskurdintuose agrarinių ekosistemų regionuose (iš esmės sutampa su RVT baseinai, paprastumo dėlei prilyginama RVT) yra orientuoti į vandenį saugančių veiklų pasirinkimo skatinimą.

Visa Lietuva

BŽŪP AT	Svertinis faktorius %	Minimalūs taškai už hektarą
Klimatas	35	1,05
Dirvožemis	10	0,3
Vanduo	10	0,3
Kraštovaizdis	10	0,3
Biologinė įvairovė	35	1,05
Iš viso	100	3

RVT baseinai

BŽŪP AT	Svertinis faktorius %	Minimalūs taškai už hektarą
Klimatas	25	0,75
Dirvožemis	10	0,3
Vanduo	25	0,75
Kraštovaizdis	15	0,45
Biologinė įvairovė	25	0,75
Iš viso	100	3

Ūkio pavyzdys

100 ha ūkis, turintis 50 ha pievų, 48 ha ariamos žemės ir 2 ha kraštovaizdžio elementų (nereikalaujančių tvarkymo) surenka pakankamą taškų skaičių pagal visus BŽŪP AT, jei ekoschemoje pasirenka deklaruoti:

- visus turimus 2 ha netvarkomų kraštovaizdžio elementų,
- papildomai įkurtus 6 ha tvarkomų kraštovaizdžio elementų,
- 20 ha ekstensyviai ganomų

pievų,

- 30 ha tarpinių pasėlių,
- 10 ha trumpaamžių medingųjų augalų juostų.

BŽŪP AT	Visas ūkio plotas, ha	Minimalūs siektini taškai už 1 ha	Privalomi surinkti taškai visame ūkyje	Faktiškai surenkami taškai ūkyje pagal BŽŪP AT	Taškų trūkumas (-) perviršis (+)
Klimatas	100	1,05	105	110	+5
Dirvožemis	100	0,3	30	90	+60
Vanduo	100	0,3	30	96	+66
Kraštovaizdis	100	0,3	30	56	+26
Biologinė įvairovė	100	1,05	105	106	+1
Iš viso	100	3	300	458	+158

Naudos aplinkai taškai pagal veiklas

Visos veiklos įneša skirtingus indėlius į atskirų BŽŪP AT įgyvendinimą

Nr.	Veiklos pavadinimas	Veiklos įgyvendinimo sąnaudos, Eur/ha	Naudos taškai už veiklą pagal BŽŪP AT					Iš viso naudos taškai už veiklą	Plotas, kuriame įgyvendinama veikla, ha
			Klimatas	Dirvožemis	Vanduo	Kraštovaizdis	Biologinė įvairovė		
1a	Kraštovaizdžio elementai (neprižiūrimi/netvarkomi, pvz., pavieniai medžiai ar jų grupės)	0	2	0	2	2	2	8	2
1b	Kraštovaizdžio elementai (prižiūrimi, tvarkomi, pvz., palaukės, papildomos paliekamos ežios)	221	1	0	2	2	2	7	6
2	Pievų ir šlapynių priežiūra ekstensyviai ganant gyvulius	101	2	1	1	1	2	7	20
4	Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje	133	2	2	2	0	1	7	30
7	Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	130	0	1	0	2	2	5	10
Iš viso:									68

Išmokos dydžio nustatymo pavyzdys

- Ūkininkui surinkus minimalų taškų skaičių kiekvienam komponentui ir minimalų suminį taškų skaičių visam ūkiui, mokama minimali (bronzos lygio) išmoka už visus ūkio ha.
- Ar ūkininko pasirinktos veiklos duoda didesnę nei minimalų aplinkosauginį efektą, vertinama atsižvelgiant į jo faktiškai patirtas išlaidas, kartu nustatant ir galutinį išmokos dydį (pvz., aukso lygio).

Išmokos lygis	Biudžeto nulemta slenkstinė išmokos vertė Eur už kiekvieną ūkio ha	Faktiškas ūkio plotas, ha	Galimos išmokos visam ūkiui slenkstinės vertės, Eur	Apskaičiuotos visų veiklų įgyvendinimo sąnaudos, Eur	Plotas, kuriame įgyvendinama ekoschemos veiklos, ha	Vidutinės visų veiklų sąnaudos Eur/ha
Bronza (-20 proc.)	53	100	5300	8636	68	127
Sidabras	66	100	6600	8636	68	127
Aukso (+20 proc.)	86	100	8600	8636	68	127

Děkoju už děmesj!

